

Year: 2023

Volume: 13

Issue: 1

**Journal of Current Researches
on Health Sector
(J o C R e H e S)**
www.jocrehes.com
ISSN: 2547-9636

doi: 10.26579/jocrehes.13.1.3

Review/Derleme

A Conceptual Review of Readiness*

Elif ERDOĞAN¹ & Nezihe TÜFEKÇİ²

Keywords

Readiness,
Readiness
Components,
Readiness
Dimensions.

Abstract

Readiness refers to the individual's cognitive, affective, social and psychomotor readiness to perform any activity. Readiness consists of three basic components. These components are; cognitive readiness, social readiness, and educational readiness. Parlakkılıç (2015) defines readiness as online learning readiness on the axis of information systems. Online learning readiness is expressed as eight dimensions. These dimensions are; technology skills readiness, online readiness, equipment/infrastructure readiness, attitude readiness, human resources readiness, environmental readiness, cultural readiness, and financial readiness. The aim of this study is to present a theoretical conceptual framework for readiness. In this study, a literature review on readiness was carried out, and it was seen that there was not enough research on readiness. In this context, the research will fill the existing gap in the literature. In addition, this study, in which theoretical information about readiness is given, will contribute to future studies.

Article History

Received
04 Jan, 2023
Accepted
05 May, 2023

Hazırbulunuşluğa Dair Kavramsal Bir İnceleme*

Anahtar Kelimeler

Hazırbulunuşluk,
Hazırbulunuşluk
Bileşenleri,
Hazırbulunuşluk
Boyutları.

Özet

Hazırbulunuşluk, bireyin herhangi bir faaliyeti gerçekleştirmek için bilişsel, duyuşsal, sosyal ve psikomotor anlamda hazır olma durumunu ifade etmektedir. Hazırbulunuşluk üç temel bileşenden meydana gelmektedir. Bu bileşenler; bilişsel hazırbulunuşluk, sosyal hazırbulunuşluk ve eğitsel hazırbulunuşluktur. Parlakkılıç (2015), hazırbulunuşluğu bilgi sistemleri ekseninde çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu olarak tanımlamaktadır. Çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu sekiz boyut olarak ifade edilmektedir. Bu boyutlar; teknoloji becerileri hazırbulunuşluğu, çevrimiçi hazırbulunuşluğu, teçhizat/altyapı hazırbulunuşluğu, tutum hazırbulunuşluğu, insan kaynakları hazırbulunuşluğu, çevresel hazırbulunuşluğu, kültürel hazırbulunuşluğu, finansal hazırbulunuşlüğudur. Bu çalışmanın amacı, hazırbulunuşluğa yönelik teorik kavramsal bir çerçeve sunmaktır. Bu çalışmada hazırbulunuşluk ile ilgili literatür taraması gerçekleştirilmiş, yapılan taramada hazırbulunuşlukla ilgili yeterince araştırma yapılmadığı görülmüştür. Bu kapsamda araştırma literatürdeki var olan boşluğu dolduracaktır. Ayrıca hazırbulunuşluk hakkında teorik bilgilerin verildiği bu çalışma gelecekteki çalışmalara da katkı sağlayacaktır.

Makale Geçmişi

Alınan Tarih
04 Ocak 2023
Accepted
08 Mayıs 2023

* Bu makale "Sağlık Çalışanı Gözüyle Sağlık Bilişimi Üzerine Bir Araştırma" isimli doktora tezinden üretilmiştir.

¹ Corresponding Author. ORCID: 0000-0002-9498-4682. Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Yönetimi ABD. Elif_0298@hotmail.com

² ORCID: 0000-0002-8557-7823. Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, nezihetufekci@sdu.edu.tr

1. Giriş

Bilgi toplumunda yeni teknolojik gelişmeler sayesinde bireysel ve toplumsal yaşamımız çok hızlı bir biçimde değişmekte ve dönüşmektedir. Yeni teknolojilerin verimli kullanılması zaman ve maliyet tasarrufu ile hizmet kalitesinin artırılması bakımından oldukça önemlidir. Teknolojin verimli kullanımının gerçekleşmesi için çalışanların belli bilgi, beceri ve mental özelliklere sahip olması, yani hazır bulunması gerekmektedir. Yeni teknolojileri kullanabilme kapasitesine sahip olacak bireylerin, teknolojik hazırbulunuşluklarının yüksek olması gerekmektedir. Yapılan çalışmalar, teknolojik hazırbulunuşluğun bir yeni teknolojinin bireydeki algısı, kullanımı ve değerlendirilmesi için öncüllerden biri olduğunu göstermektedir. Teknolojinin en kolayından en zoruna kadar yaşamımızın içinde olması, teknolojiye karşı tutumumuzu ve teknolojiyi kullanma becerimizi etkilemektedir.

Bu çalışmada hazırbulunuşluk ile ilgili literatür taraması gerçekleştirilmiş, yapılan taramada hazırbulunuşlukla ilgili yeterince araştırma yapılmadığı görülmüştür. Bu kapsamda araştırma literatürdeki var olan boşluğu dolduracaktır. Bu çalışmanın amacı, literatürdeki kavramsal boşluğu doldurmak, konu hakkında farkındalık oluşturmak ve gelecekte yapılacak ampirik çalışmalara zemin oluşturmaktır. Çalışma kapsamında hazırbulunuşluk kavramı, hazırbulunuşluk bileşenleri, hazırbulunuşluğun boyutları hakkında teorik bilgi verilmeye çalışılacaktır.

2. Hazırbulunuşluk Kavramı

Literatürde hazırbulunuşluk kavramından ilk kez Edward Lee Thorndike, öğrenme kuramının temel yasalarından biri olarak ifade etmektedir. Hazırbulunuşluk yasasında, bireyin bir davranışı yapmaya hazır olduğunda davranışı gerçekleştirmesinin memnuniyet sağladığı, davranışı yapmaya hazır olmasına rağmen yapmasına izin verilmediğinde kızgınlık, öfkeye neden olduğu ve bir davranışı yapmaya hazır olmadan yapmaya zorlandığında ise bu durumun kaygı ve kızgınlığa neden olduğu esası vardır (Senemoğlu, 2020: 139).

Hazırbulunuşluk kavramından önce hazır olma kavramını tanımlamak gerekir. Topşes (2003: 25)'e göre hazır olmak, bireylerin fiziksel, psikolojik veya zihinsel olarak organizasyonel gelişim faaliyetlerine katılma hakkında ne derecede hazır, hazırlıklı ve donanımlı olduğudur. Bireysel özellikler değişkenlik gösterebildiği gibi öğrenme faaliyetinin gerçekleştirilebilmesi için organizmanın da hazır olması gereklidir. Fakat organizmanın hazır olması öğrenme faaliyeti için yeterli değildir. Bununla birlikte faaliyete yönelik bireysel gayret de önemlidir (Başaran, 1974: 99). Hazırbulunuşluk kavramı ise bireyin herhangi bir faaliyeti gerçekleştirmek için bilişsel, duyuşsal, sosyal ve psikomotor anlamda hazır olma durumunu ifade etmektedir (Koloğlu, 2015: 307). Öğrenmeye hazırbulunuşluk, tek başına öğrenmeyi meydana getirmez. Öğrenmeye hazır bulunan organizmanın öğrenmek için gayret göstermesi gerekir. Organizma göstermiş olduğu bu gayretle öncelikle geçmiş öğrenimleri zihinde yenilenir, daha sonra ise karşılaşılan sorunlara daha iyi çözüm bulabilmek için yeni bilgi, beceri ve yetenekler elde edilir (Başaran, 1974: 99).

Hazırbulunuşluk olmadan öğrenme gerçekleşmesi düşünülemez. Hazırbulunuşluk, öğrenmenin ilk ve en önemli basamağıdır. Diğer basamakları ise güdülenme,

harekete geçirme, çıktıları değerlendirme, öğrenilen bilgiyi unutmayı engelleme ve geçiştir (Cronbach, 1951: 298).

3. Hazırbulunuşluk Bileşenleri

Hazırbulunuşluk üç temel bileşenden meydana gelmektedir. Bu bileşenler; bilişsel hazırbulunuşluk, sosyal hazırbulunuşluk ve eğitsel hazırbulunuşluk olmak üzere üçe ayrılır (Koloğlu vd., 2016: 58). Bu bölümde bilişsel, sosyal ve eğitsel hazırbulunuşluk incelenecektir.

3.1. Bilişsel Hazırbulunuşluk

Bu hazırbulunuşluk bileşeninde, bireyin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmesini sağlayan ortamların belirlenmesini zorunlu kılan, bununla birlikte bireyin elde ettiği bilgi ve tecrübelerin geçerlik ve güvenilirliğine karar verebilmesi açısından soru sorması, sorgulaması, analiz yapması, tartışabilmesi ve değerlendirmesi gerekmektedir (Koloğlu vd., 2016: 58). Bu şekilde bireyin bilişsel olarak hazırbulunuşluk düzeyine ulaştığı söylenebilir. İyi bir bilişsel hazırbulunuşluk düzeyine sahip olmak, bireyin öğrenme performansının yükselmesine, rutin olmayan durumlara uyum sağlamasına ve daha dinamik olmasını sağlamaktadır (Kluge, 2016: 8).

3.2. Sosyal Hazırbulunuşluk

Sosyal hazırbulunuşluk, bireylerin sosyal olarak etkileşim kurma becerisini ifade etmektedir. Yeni bir ortama uyum sağlama, sosyal yetenekler ve iş birliği yapma becerisini de kapsamaktadır (Zaslow vd., 2000: 5). Sosyal hazırbulunuşluk, bireyin sosyal uyarıcılara, toplumsal problemlere karşı tepkiler geliştirebilmesinin yanında diğer bireylere uyum sağlama ve onlar gibi davranabilme yeteneklerinin kazandırılmasını da gerektirmektedir (Yapıcı, 2005: 3). Bilgi sistemleri hazırbulunuşluğu sadece makine, yazılım, donanım, bilgi ve beceri ile sınırlı değildir, aynı zamanda sosyal davranışları ve değerleri de kapsamaktadır (Gholamhosseini ve Ayatollahi, 2017: 37).

3.3. Eğitsel Hazırbulunuşluk

Yaşam boyu ve iş başında gerçekleştirilen eğitim kavramları eğitsel hazırbulunuşluğu ifade etmektedir. Eğitsel hazırbulunuşluk, bilgiyi tek bir kaynaktan öğrenmek yerine çok sayıda kaynaktan bilgiye ulaşma, ulaşılan bilgiyi değerlendirme, zaman ve mekân kısıtlaması olmadan bilgiyi paylaşma ve tartışma, gerekli durumlarda bu bilgiyi yaşamımızda kullanabilmeyi gerektirmektedir (Aruk, 2008: 98).

4. Hazırbulunuşluğun Boyutları

Parlakkılıç (2015: 60), hazırbulunuşluğu bilgi sistemleri ekseninde çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu olarak ifade etmektedir. Çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu sekiz boyut olarak incelenmektedir. Bu boyutlar Şekil 1'de gösterilmektedir.

Şekil 1. Çevrimiçi Öğrenme Hazırbulunuşluğu Boyutları

Kaynak: Mutiaradevi, 2009: 42.

4.1. Teknoloji Becerileri Hazırbulunuşluğu

Teknoloji becerileri hazırbulunuşluğu, ölçülebilen ve gözlemlenebilen teknik yetkinlikleri ifade etmektedir (Parlaklıç, 2015: 60). Bir diğer tanımda, “insanların ev hayatındaki ve işteki hedefleri gerçekleştirmek için yeni teknolojileri benimseme ve kullanma eğilimi” olarak ifade edilmektedir (Parasuraman, 2000: 308). Teknolojiye hazırbulunuşluk, gelecekte teknolojik araçları kullanmaya özgü anlama ve hazırlık yeteneğidir. Bireyin, yeni teknolojileri kullanma eğilimini toplu şekilde belirleyen zihinsel engelleyici bileşimidir (Jacobs vd., 2016: 3823). Lin vd. (2007: 643), teknoloji becerileri hazırbulunuşluğu, bireyin teknolojiyi kullanma eğilimini belirleyen güdüleyici ve engelleyici durumlara bağlı zihinsel bir süreç

olarak ifade etmektedir. Teknolojiye hazır olma durumunu yeterlilik ölçüsü olarak değil, zihinsel bir değerlendirme durumu olarak incelemektedir.

Literatüre bakıldığında teknolojiye hazırbulunuşluk teorisi, Parasuraman (1996) yaptığı çalışma ile ortaya atılmıştır. Bu teoride teknolojinin hizmet sunumu açısından oldukça önemli bir yere sahip olduğu vurgulanmaktadır. Teknolojinin önemi dikkate alınarak bireylerin hizmet sunumunda teknolojik araçları ve uygulamaları kullanmaya hazırbulunuşluk durumlarının anlaşılması gerekmektedir (Massey vd., 2007: 281). Parasuraman (2000: 308) teknolojiye hazırbulunuşluğu, *“insanların iş ve gündelik yaşamlarındaki amaç ve hedeflerini başarılı bir şekilde ortaya koyabilmek için yeni teknolojileri kullanabilme ve benimseme eğilimi”* olarak tanımlamaktadır.

Sağlık sektöründe bilişim teknolojileri, dijital hastane, e-sağlık gibi teknolojilerin kullanım düzeylerinde sağlık çalışanları arasında farklılıklar olabilmektedir. Bu teknolojilerin en iyi şekilde kullanılabilmesi için yeni teknolojilere hazır olunması gerekmektedir. Çünkü sağlık çalışanlarının yeni teknolojilere yönelik bilgi düzeyleri ve hazır olma durumları verilen sağlık hizmetinin kalitesini ve başarısını önemli ölçüde etkileyecektir.

4.2. Çevrimiçi Öğrenme Hazırbulunuşluğu

Günümüzün en önemli bileşenlerinden bir tanesi bilgi toplumuna uyum sağlama ve dijital devrim olarak kabul edilmektedir. Bilgi sistemlerinde yaşanan hızlı değişim ve dönüşüm sanayi toplumundan çıkıp bilgi toplumuna geçişi sağlaması ayrıca eğitim ve öğretim konusunda geleneksel yaklaşımdan çıkıp modern yöntemlerin dijital olarak hayatımıza girmesi, günümüzün önemli bir fonksiyonu olmaktadır (Navani, 2016: 2). Çevrimiçi öğrenmeye yönelik hazırbulunuşluk, teknolojik araçları kullanım, teknolojik araçlara ulaşım, teknolojinin bilinir olması ve kendi kendine öğrenme boyutlarından ortaya çıktığı söylenmekte olup, davranış ve tutumların da hazırbulunuşluğun açıklanmasında önemli kavramlar olduğu görülmektedir (Oliver, 2001: 224-225). Çevrimiçi hazırbulunuşluk, bir ülke, millet ya da kurumun, bilgi sistemlerinden faydalanma bağlamında ne kadar hazır, yeterli ve istekli olduğunun göstergesidir (Dada, 2006: 1). Bir başka tanımda, çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluk *“bazı çevrimiçi öğrenme deneyim ve eylemleri için zihinsel ve fiziksel olarak hazırlıklı olma”* şeklinde ifade edilmektedir (Borotis ve Poulymenakou, 2004: 1622). Bir diğer tanımda, çevrim içi öğrenmeye yönelik hazırbulunuşluk, çevrimiçi öğrenme yoluyla öğrenim görmeye istekli olma, çevrim içi ortamda bağımsız öğrenme yeteneği ve bunun için gerekli olan iletişim araçlarını kullanabilme becerileri boyutlarında incelenmektedir (Warner vd., 1998: 16). Dada (2006: 1)’e göre çevrimiçi hazırbulunuşluk, bir ülke, millet ya da kurumun bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanma açısından ne kadar hazır, yeterli ve istekli olduğunun bir kanıtıdır. Bu tanımlardan yola çıkarak çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu, çevrimiçi ortamda bir davranışı gerçekleştirmek için hazır olma yeteneği olarak ifade edilebilir.

4.3. Teçhizat/Altyapı Hazırbulunuşluğu

Bu boyut, doğru donanım, altyapı hazırlığı, teknik destek sağlanması ve kurumlar tarafından kabul edilmesi olarak ifade edilmektedir (Parlakkılıç, 2015: 60). Teçhizat/Altyapı hazırbulunuşluğu, kurumun içindeki donanım parçalarının çalışma durumu, işleyişi ve bu donanımların servis hizmetinden doğrudan yararlanma derecesi, hazırbulunuşluk ölçüsünü göstermektedir. Teçhizat/Altyapı hazırbulunuşluğunun bir yüzdesini hesaplamak malzemelerin mevcut olması ve çalışması ile ölçülmektedir. İşlemden bulunmayan malzeme kapsamı dışına bırakılmaktadır (Griffith, 2006: 368-369).

4.4. Tutum Hazırbulunuşluğu

Tutumlar, bir işlem için harekete geçme konusunda hazırbulunuşluktur. Tutum, bireylerin zihninde bulunmakta, pek çok davranış ve düşünce tutum sayesinde meydana gelmektedir. İşgörenler bir tutum nesnesiyle karşılaşarak ya da başkalarının tutumlarından etkilenerek kendi tutumlarını oluşturmaktadırlar. Teknolojiyi benimsemek için tutum önemli bir faktördür. Bilgi sistemlerinin benimsenmesine tutumlar aktif rol oynamaktadır. Literatür incelendiğinde, tutum ve hazırbulunuşluk kavramlarının birbirleriyle yakın ilişki içinde olduğu görülmektedir. Bu bağlamda karşımıza çıkan en önemli kavram tutum hazırbulunuşluğudur (Philips, 2003: 3).

Tutum hazırbulunuşluğu kavramını güven, sorun çözme, memnuniyet, risk kontrolü, yenilikçilik, önem verme, endişelenme ile kendine saygı duyma ve öz kontrol kavramları ile yakın ilişkilidir. Bu kavramlara karşı tutumu pozitif olan bireylerin, tutum hazırbulunuşluğu açısından iyi negatif olan bireylerin ise kötü yönde etkilendiği söylenmektedir (Navani, 2016: 58). Bireylerin yaşadığı değişime karşı verdiği tepkiler farklılık gösterebilmektedir. Bazen bireyler değişiklikleri hızlı bir şekilde benimserken bazen de bu değişiklikleri kabullenmeleri uzun zaman almaktadır (Ragini, 2016: 58).

4.5. İnsan Kaynakları Hazırbulunuşluğu

İnsan kaynakları hazırbulunuşluğu, bilgi sistemleri açısından kilit bir role sahiptir. İnsan kaynakları hazırbulunuşluğu, yönetim ve çalışan boyutu olarak iki boyutta incelenmektedir. Yönetim hazırbulunuşluğu boyutu, öğrenme yoluyla elde edilen niteliklerin kurumsal olarak tanınması ile ilgili bir vizyon/misyon sahibi olan organizasyonu ifade etmektedir. Çalışan hazırbulunuşluğu boyutu ise, öğrenmeyi kabullenmiş bir öğretim tasarımı ekibi ve öğrenime gereksinim duyan çalışanın yetiştirileceği bir merkezin bulunduğu örgütü ifade etmektedir. Yönetim ve çalışan boyutu ne kadar güçlü olursa kurum, insan kaynakları hazırbulunuşluğu bağlamında yüksek performansta olacaktır (Navani, 2016: 58).

4.6. Çevresel Hazırbulunuşluk

Çevresel hazırbulunuşluk kavramı, örgüt içinde ve dışında bulunan pek çok faktörün göz önünde tutulması olarak tanımlanmaktadır. Daha geniş bir anlamda, bir hükümet politikasının var olması, televizyon, radyo vb. kitle iletişim araçlarının fonksiyonu, mülkiyet hakları ve bilgi sistemlerinin kullanımı açısından, yenilikler bakımından toplumun yeterli olması anlamına gelir (Abas vd., 2004: 12). Çevresel hazırbulunuşluk kavramı, çalışanların dış baskılardan etkilenme derecesi ile çok yakın ilişkili olup bakıya karşı direncin yüksek olduğu durumlarda bireyin işi daha çok benimsediği görülmektedir. Buna rağmen rekabet ortamının teknolojinin yenilenmesi ve gelişmesi konusunda yapılan baskıyla orantılı olarak tetiklendiği ve çevresel hazırbulunuşluk bakımından olumlu yönde etkilendiği bildirilmektedir (Yang vd., 2015: 258).

4.7. Kültürel Hazırbulunuşluk

Kültürel hazırbulunuşluk, riskten kaçınma, değişim ajanları ve liderlik, açık iletişim ve çapraz öğrenme durumu gibi birçok faktörün etkilediği bireyin öğrenme eylemine pozitif katkısının bulunması olarak ifade edilmektedir (Motwani vd., 2002: 85-86). Bir başka tanımda kültürel hazırbulunuşluk, bilgi, iletişim, etkileşim ve öğretimi yaymak için bilgi sistemlerinin bir kültür olarak yaygınlaştırılmasıdır. Temel olarak örgütün, bilgi sistemlerini politikacılar ve yöneticiler dahil çalışanlar tarafından kabul edilen çalışma yöntemi olarak algılanmaya hazır olmasıdır (Abas vd., 2004: 12).

4.8. Finansal Hazırbulunuşluk

Finansal hazırbulunuşluk, bilgi sistemleri altyapısı kurulumu için oluşacak finansal maliyetin ödemesinin gerçekleştirilebilmesi ve gereksinim duyulan başka donanımsal malzemelerin anında temin edilebilmesi ile teknik olarak meydana çıkabilecek sorunların mali açıdan ortadan kaldırılmasının sağlanabilmesidir (Lacovou vd., 1995: 469).

5. Sonuç

Bireylerin yaşamları boyunca bir olay, gelişim, öğrenme, iyi ya da kötü herhangi bir olayla karşılaşmadan önce sahip oldukları deneyimlerin toplamına hazırbulunuşluk denir. İnsanların fiziksel gelişimi gibi etkenler istemsiz gerçekleşir ve bunun için herhangi bir çabaya gerek yoktur. Hazırbulunuşlukta ise, belirli bir gelişimi tamamlamış bireyin bu durumu öğrendikleriyle harmanladığı görülmektedir. Belirli bir düzeydeki hazırbulunuşluk ilerde öğrenilecek bilgilerin ve edinilecek becerilerin önünü açmaktadır. Bu çalışmada; hazırbulunuşluğun kavramsal dayanağı, tanımı, hazırbulunuşluk bileşenleri ve boyutları detaylı bir şekilde incelenmektedir. Bu incelemelere göre, hazırbulunuşluğun bilişsel, sosyal ve eğitsel olmak üzere üç bileşeni bulunmaktadır. Boyutlarına bakıldığında, teknoloji becerileri hazırbulunuşluğu, çevrimiçi hazırbulunuşluğu, teçhizat/altyapı hazırbulunuşluğu, tutum hazırbulunuşluğu, insan kaynakları hazırbulunuşluğu, çevresel hazırbulunuşluğu, kültürel hazırbulunuşluğu ve finansal hazırbulunuşluğu olmak üzere sekiz boyutunun olduğu görülmektedir.

Literatür incelendiğinde hazırbulunuşluğun kavramsal çerçevesi hakkında yeterince araştırma yapılmadığı görülmektedir. Bu kapsamda araştırma literatürdeki kavramsal boşluğu doldurmaktadır. Ayrıca hazırbulunuşluk hakkında teorik bilgilerin verildiği bu çalışma gelecekteki çalışmalara da katkı sağlayacaktır. Yapılacak yeni çalışmalara yol gösterici olması için aşağıdaki öneriler sunulabilir;

- Hazırbulunuşluğun tüm boyutlarının çalışmaya dahil edilmesi ile gerekli çalışmaların tamamlanabilmesi açısından daha fazla katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Hazırbulunuşluğun bazı boyutları hakkında (finansal hazırbulunuşluk, insan kaynakları hazırbulunuşluğu vb.) detaylı çalışmalar yapılabilir. Literatürde hazırbulunuşluğun boyutları hakkında çalışmalar kısıtlı sayıdadır. Daha çok teknoloji hazırbulunuşluğu ve çevrimiçi öğrenme hazırbulunuşluğu çalışmaları öne çıkmaktadır.
- Hazırbulunuşluğun boyutları sağlık kurumu dahil tüm kurumlar açısından incelenebilir.

Kaynakça

- Abas, Z.W., Kaur, K. and Harun, H. (2004). E-Learning Readiness in Malaysia. Ministry of Energy, Water and Communications, Malaysia and Open University Malaysia.
- Aruk, İ. (2008). Bilişim teknolojilerinin zihinsel engellilerin E-egitiminde kullanılması ve örnek bir uygulama geliştirilmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Başaran, F. (1974). Psiko-Sosyal Gelişim:7-11 Yaş Çocuklar Üzerinde Yapılan Bir Araştırma. Ankara: A.Ü.D.T.C.F. Publishing.
- Borotis, S.A. and Poulymenakou, A. (2004). E-Learning Readiness Components: Key Issues to Consider Before Adopting E-Learning Interventions. *Association for the Advancement of Computing in Education*, 1622-1629.
- Cronbach, L.J. (1951). Coefficient Alpha and Internal Structure of Tests. *Psychometrika*, 16, 297-334.
- Dada, D. (2006). E-Readiness for Developing Countries: Moving the focus from the environment to the users. *The Electronic Journal of Information Systems in Developing Countries*, 27(1), 1-14.
- Gholamhosseini, L. and Ayatollahi, H. (2017). The Design and Application of an E-Health Readiness Assessment Tool. *Health Information Management Journal*, 46(1) 32-41.
- Griffith, J. (2006). Needed Ingredients for Determining Unit Readiness. *Armed Forces & Society*, 32(3), 367-388.
- Jacobs, R.J., Iqbal, H., Rana, A. and Rana, Z. (2016). Gender Differences in Medical Students' Perceptions and Attitudes Toward Learning Health Information

Technology. *Edulearn16: 8th International Conference On Education and New Learning Technologies*, 3823-3826.

- Kluge, A. (2016). Cognitive Readiness – Training for NonRoutine Control-Room Situations. *Human Factors in Operational Risk Management*, Ruhr-University Bochum, Germany.
- Koloğlu, T. F. (2016) Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitime Bakış Açılıarı ve Hazırbulunuşlukları: Ordu Üniversitesi Örneđi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İnternet ve Bilişim Teknolojileri Yönetimi Anabilim Dalı, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi* Afyon.
- Koloğlu, T.F., Kantar, M. ve Dođan, M. (2016). Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitimde Hazırbulunuşluklarının Önemi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 52-70.
- Lacovou, C.L., Benbasat, I. and Dexter, A.S. (1995). Electronic Data Interchange and Small Organizations: Adoption and Impact of Technology. *Management Information Systems Research Center, University of Minnesota*, 19(4), 465-485.
- Lin, C.-H., Shih, H.-Y. ve Sher, P.J. (2007). “Integrating technology readiness into technology acceptance: The TRAM model”. *Psychology and Marketing*, 24(7), 641- 657.
- Massey, A. P., Khatri, V. ve Montoya-Weiss, M. M. (2007). “Usability of Online Services: The Role of Technology Readiness and context”. *Decision Sciences*, 38(2), 277-308.
- Motwani, J., Mirchandani, D., Madan, M. and Gunasekaran, A. (2002). Successful Implementation of ERP Projects: Evidence from Two Case Studies. *Int. J. Production Economics*, 75(1-2), 83–96.
- Mutiaradevi, R. (2009). Measuring E-Learning Readiness in the Forestry Research and Development Agency of Indonesia. Victoria University of Wellington.
- Navani, Y. (2016). A Study of E-Learning Readiness of Teachers of Saus in Northern India. G.B. Pant University of Agriculture&Tech. Pantnagar, Uttarakhand, India.
- Oliver, R.G. (2001). Assuring the Quality of Online Learning in Australian Higher Education. Proceedings of 2000 Moving Online Conf., *Norsearch Repr.*, 222-231.
- Parasuraman, A. (2000). Technology readiness index (TRI) a multiple-item scale to measure readiness to embrace new technologies. *Journal of Service Research*, 2(4), 307-320.
- Parlakkılıç, A. (2015). E-Learning Readiness in Medicine: Turkish Family Medicine(FM) Physicians Case. *The Online Journal of Distance Education and e-Learning*, 3(3), 21-25.
- Phillips, S.L. (2003). Contributing Factors to Music Attitude in Sixth, Seventh and Eighth Grade Students. *Nonpublished Dissertation*, The University of Iowa.

- Ragini, Y. (2016). Student Recruitment in the Higher Education Sector of New Zealand: Comparison of Traditional Versus Social Media Marketing. *An Unpublished Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements for the Degree of Master of Business*. New Zealand: Unitec Institute of Technology.
- Senemoğlu, N. (2020). Gelişim öğrenme öğretim: Kuramdan uygulamaya. (27. Baskı). Ankara: Pegem A.
- Topses, G. (2003). Gelişim ve öğrenme psikolojisi. Ankara: Nobel
- Warner, D., Christie, G. and Choy, S. (1998). The Readiness of the VET Sector for Flexible Delivery Including *On-line Learning*. *Research Report*, 1-64.
- Yang, Z., Sun, Z., Zhang, Y. and Wang, Y. (2015). Understanding SaaS Adoption from the Perspective of Organizational Users: A Tripod Readiness Model. *Computers in Human Behavior*, 45, 254–264.
- Yapıcı, Ş.M. (2005). Çocukta Sosyal Gelişim. *Üniversite ve Toplum Dergisi*, 5(2), 2.
- Zaslow, M. Calkins, J., Halle, T., Zaff, J. and Margie, N. G. (2000). Background for Community Level Work on School Readiness: A Review of Definitions, Assessments and Investment Strategies. *Final Report to the Kinght Foundation*. Washington D.C: Child Trends Inc.
- Aruk, İ. (2008). Bilişim teknolojilerinin zihinsel engellilerin E-egitiminde kullanılması ve örnek bir uygulama geliştirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Aruk, İ. (2008). Bilişim teknolojilerinin zihinsel engellilerin E-egitiminde kullanılması ve örnek bir uygulama geliştirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Aruk, İ. (2008). Bilişim teknolojilerinin zihinsel engellilerin E-egitiminde kullanılması ve örnek bir uygulama geliştirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.